

merbolinBMC i NASAS

Tot Konserv. A.Ş.

Sanayi Ve Alüminyum San. ve Tic. A. Ş.
Ticaret A.Ş.

ilaçları A.Ş.

Demirdöküm MURAT

Royal Lastikler, Tescil A.Ş.

NOBEL İT AÇ SAİVAYI VE TİC. A. S.

MERCK "en iyi yerli otomobil"

hunca

CERTANO

ROT BAŞLARI VE RO. İLLERİ

Elektrikli Sac Maşaları

BAYER-TARIN ilâçları Sana>; Ltd. Şti.

Koç Holding

Aygor A.Ş.

ODEON

Bekotelcmk Sanoyi A.S.

mobyette

HIZOI OKUNUR > Bozkurt Mensucat A.Ş.

OYAK Holding

6.6.1974 Tarihli

Resmi Ga'etede ilan, edilen

kararnameye uygun:

Koc \atmm ve
Sanayi Mamulleri
Pazarlama A.S

GÜNLÜK

YAŞAMIMIZDA

TEKELCİ

SERMAYE

MASSEY-FERGUSON, FORD, Mc CORMICK, JOHNDEER

İZOCAM taksitle

ae^soMafU TÜRK-PIRELLI

^ P I H ^ I

Represented by ; Y
Zaman Fc7ayı Tıbbiye Deposu, istanbul

Bir zamanlar "Biz mesleğimizi ilgilendiren işlerle uğraşalım Politikayı, yurdumuzun ekonomik borunlarını tartışmayı bırakalım" gibi görüşler birçok kişi tarafından öne sürülürdü. Yurdumuzdaki hızlı toplumsal olaylar, gündelik yaşamımızda kapitalizmin ve emperyalizmin yerinin giderek belirginleşmesi sonucunda bu tür görüşler, etkinliğini ve yaygınlığını yitiriyor.

Toplumun oldukça etkin bir kesimi olarak, birçok kez önemli toplumsal-ekonomik konularda söz sahibi olabilen mühendislerimizin sorumluluğu ve doğru tutum içinde davranma zorunluluğu da giderek artıyor.

Tüm İktisatçılar Birliği'nin Kasım 1974 bülteninden aldığımız aşağıdaki yazıda, yerli-yabancı tekellerin, yurdumuzda yaşayan herhangi bir kişinin olağan günlük yaşamında bile ne ölçüde önem kazandığı anlatılıyor.

Uluslararası tekeli burjuvazi ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekeli burjuvazinin oluşturduğu küçük bir azınlık halkımızı sömürmektedir.

İşçi sınıfı, topraksız ve az topraklı yoksul küylüler, küçük üreticiler, memur, esnaf ve zanaatkarlar yaşayabilmek için uluslararası tekeli burjuvazi ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekeli burjuvazinin ürettiği malları tüketmek zorundadır. Çamaşır yıkayacaklar, dişlerini fırçalayacaklar, yemek yiyecek, elbise ve

ayakkabı eskiteceklerdir. E-
ğer tüketecekleri bu mallar
küçük bir azınlık tarafından
üretiliyorsa ve bunların fi-
yatları maliyetlerinin çok üs-
tünde ise, yani tekel fiyat-
larıyla satılıyorsa, halkımız
bu azınlık tarafından sömürü-
lüyor demektir.

"Uluslararası tekelci sermaye
ve onunla bütünleşmiş yerli
tekelci sermayenin oluşturdu-
ğu küçük bir azınlık" diyoruz.
Bu terime biraz daha yakından
bakalım. Önce bir uluslararası
tekelci sermaye var: Ford,
Mobil Oil, Siemens, Unilever,
Philips, Goodyear, Pirelli,
Shell isimleri dünyanın dört
bir yanında faaliyette bulu-
nan ve uluslararası tekelci

sermayeyi oluşturan şirketler.
Yerli tekelci sermaye diyoruz.
Bunlar da uluslararası tekelci
sermayenin denetiminde gelişen
ve onunla bütünleşmiş olan ku-
ruluşlar: Türkiye tş Bankası,
Yapı ve Kredi Bankası, Akbank,
Hacı Ömer Holding, Koç Holding,
Transtürk Holding, Eczacıbaşı
Holding bunların önde gelenle-
ri. Uluslararası tekelci ser-
maye ile yerli tekelci sermaye-
nin bütünleşmesinden söz e-
diyoruz. Bunun anlamı, uluslar-
arası tekelci sermayeyi oluş-
turan şirketlerle yerli tekel-
ci şirketlerin ortaklaşa yatı-
rım gitmeleri, ve/veya patent,
lisans, hammadde, yarı-mamul
madde, yatırım malı ilişkile-
riyle birbirlerine bağlanmala-
rıdır.

Kısa tanımlamalardan sonra u-
luslararası tekelci sermaye ve
onunla bütünleşmiş olan yerli
tekelci sermayenin oluşturdu-
ğu küçük bir azınlığın hayatı-
mızın her anına nasıl girdiği-
ne bakalım.

Sabah ilk işimiz genellikle
traş olmaktadır. İthal edilmiş
traş bıçağı kullanmıyorsak,
üzerinde "Türk Malı" yazan
bir traş bıçağımız vardır. Ku-
tuyu iyice inceleyince "Yerli
malı Tuncun malı h«nces unu
kullanmalı" tekerlemesinin ne
kadar yanıltıcı olduğunu gö-
rürüz. Örneğin eğer Perma-
Sharp traş bıçağını kullanı-
yorsanız, size 11 Mayıs 1974
tarihli Milliyet gazetesinde-
ki Perma-Sharp reklamından bir
parça aktaralım: "Yeni özel
sistem Perma-Sharp, bu nedenle

sürdürüyor üstünlüğünü. Türki-
ye'den İngiltere'ye, İspanya'
dan Amerika'ya, İtalya'dan
Avustralya'ya. Tartışılmayacak
şekilde." Yani "Türk Malı" ola-
rak üretilen Perma-Sharp traş
bıçakları uluslararası tekel-
ci sermaye ile yerli tekelci
sermayenin bütünleşmesinin
bir sonucudur. Kullanılan her
Perma-Sharp için belli bir fi-
yat ödenirken, bu miktarın bir
kısmı penna-sharpı üretme te-
keline sahip emperyalist ülke
tekeline gitmektedir. Bu traş
bıçağının maliyetinin çok üs-
tünde tekel fiyatlarıyla, te-
kel kârlarıyla satıldığını
eklemeye gerek yok.

Kullanılan traş kremi Gibbs
traş kremi ise köşesinde "G.
ve A. Baker Ltd. Merkezi Lon-
dra, Türkiye Şubesi" yazıyor-
dur. Çoğumuz üzerinde Türkçe
yazınca bunun emperyalist te-
kellerin ürünü olduğunu pek
düşünemeyiz. Emperyalist te-
kellerin ürünü demek, bu mal-
ların üretiminden elde edilen
kârların Türkiye'de emekçi
halkın yararına olarak fabri-
ka kurmaya, işsizlere iş ala-
nı açmaya kullanılmadığı, bu
tekellerin bulunduğu ülkeye
geri götürüldüğü veya bu te-
kellerin denetimi altında ken-
di çıkarları için kullanıldı-
ğı demektir.

Elektrikli traş makinası kul-
lanılıyorsa da durum değişmez.
Bunlar da emperyalist tekel-
lerin ve bütünleştikleri yer-
li tekelci sermayenin ürünü-
dürler.

Sabahın bir başka işi de çay
yapmaktır. Eskiden çinko ve-
ya porselen demlik ve çaydan-
lık yaygındı. Şimdi ise hemen
hemen bütün mutfak eşyaları
alüminyum. Eskiden kalma ba-
kır tencereler ise kalay der-
dinden kurtulmak için yavaş
yavaş bırakılıyor, eskidikçe
yerine alüminyumları alını-
yor. Madeni eşya fabrikaları-
nın kullandığı alüminyum lev-
halarını üretenlerden en büyü-
ğü Nasaş Alüminyum Sanayi ve
Ticaret Anonim Şirketi'dir.
Bu şirketin sermayedarların-
dan genellikle söz edilmez.
Şirketin sermayesi Interna-
tional Finance Corporation de-
nilen ve tüm emperyalist ül-
kelerin hisselerinin bulundu-
ğu ve Dünya Bankası'na bağlı

bir şirkete, Amax Aluminium
Com. Inc. isimli çokuluslu
bir tekele ve onlarla işbir-
liğinde olan ve yerli tekel-
ci burjuvazinin bir parçasını
oluşturan Türkiye Sınai Kal-
kınma Bankası'na aittir.

Çay için bir başka gerek de
ateş. Mangal bir yana, günü-
müzde şehirlerde gaz ocağı
kullanılanların bile sayısı a-
zaldı. Onun yerine herkes
navagazı veya havagazın ol-
madığı yerlerde tüp gaz kul-
lanıyor. Bu konu üzerinde bi-
raz duralım.

Tekelci sermayenin denetimin-
deki gazeteler bilmem hangi
sinema artistinin kaç tane
kocasını olduğunu, hangi marka
esans kullandığını sık sık
yazar da, nedense bu gazları
ve bunların yakıldığı ocakla-
rı kimin ürettiğini, kimin
dağıttığını açıkça yazmaya
pek yanaşmazlar.

İlk olarak bu gazların nere-
den çıktığına bakalım. Marka-
sı ne olursa olsun tüm tüp
gazlar petrol ürünüdür. Tür-
kiye'nin petrol ihtiyacının
büyük bir bölümü ise çokulus-
lu tekellerden, yani uluslar-
arası tekelci sermayeden (Mo-
bil, Shell, BP, vb.) maliye-
tinin çok üstünde tekel fi-
yatlarıyla sağlanmaktadır. Bu-
na göre evlerde kullanılan
bir tüp gazın maliyetinin bir
kısmı bu şekilde uluslararası
tekelci sermayenin cebine yük-
sek kârlar olarak gitmektedir.
Bunları tüpleyen şirketler a-
rasında Ankara Gaz A.Ş., Bur-
sagaz A.Ş. ve Mobilgaz A.Ş.
birer Koç Holding kuruluşu-
dur. Yurdumuzda satılan hava-
gazı ocakları Türk Demir Dö-
küm, Arçelik veya Auer marka-
sını taşımaktadır. Auer ulus-
lararası tekelci sermayenin
Türkiye'de yaptığı bir yatı-
rımın ürünüdür. Türk Demir
Döküm A.Ş. ve Arçelik A.Ş.
ise Koç Holding'e bağlı kur-
uluşlardır, yerli tekelci ser-
mayeyi oluştururlar.

Ocağı yakmak için kullanılan
kibrit ister Kav ister Tür-
kay olsun Koç Holding'e bağ-
lı kuruluşların ürünü tüke-
tilmektedir. Tekel kibritle-
rinin piyasadan çekilmesi ve
hemen arkasından kibrit fi-
yatlarının artması da çok
dikkat çekici olmuştur.

Bakırın yerini nasıl alümin-

yum alıyorsa, porselenin yerini de plastik eşyalar alıyor. Plastik tabaklar, leğenler, bardaklar, kovaların büyük bir bölümünü Pilsa Plastik Sanayii A.Ş. üretmektedir. ve bu şirketin hissesinin yüzde 94'ü Hacı Ömer Holding ve bu holdingin bir kuruluşu olan Bossa Tic.ve San. A.Ş.'ne aittir.

Mutfağın en önemli maddelerinden biri margarinidir. Sana ve Vita yağlarının üstünde Unilever-İş Tic.ve San. A.Ş. yazar. Bu şirketin hissedarlarından olan Unilever-N.V., Hollanda ve İngiltere'deki kapitalistlerin ortak bir şirkettir ve dünyanın 2'n büyük gıda tekellerinden biridir. Yetmişden fazla ülkede 500'den fazla fabrikaya sahiptir ve bu fabrikalardan biri de Türkiye İş Bankası ile ortak olarak kurduğu Unilever-İş Tic.v« San. Şirkettir. Sana, Vita, Sanella gibi margarinleri kullanırken ödediğiniz paranın belli bir bölümü bu şirket kanalıyla uluslararası tekeli sermayenin (emperyalistlerin) kasalarına gitmektedir. Son aylardaki margarin sıkıntısı da piyasanın yüzde 70 kadar bir bölümünü denetimi altında bulunduran Unilever-İş şirketinin daha fazla kâr elde etmek için tezgahladığı bir oyundur.

Diş macunlarının üstünde ne kadar "Türk Halı" yazarsa yazsın, ödenen paranın bir kısmı uluslararası tekeli sermayeye aktarılmaktadır, İpana Diş Macunu için, Eczacıbaşı Holding'e bağlı Eczacıbaşı İlaç San. ve Tic. A.Ş., ABD'deki Bristol Myers'e lisans ücreti vermektedir. Binaca diş macunu kullanırken merkezi İsviçre'deki Ciba-Geigy şirketine, Kolynos kullanırken de ABD'deki Whitehall Laboratories'e lisans ödeniyor, bu şirketlerin ortaklarına tekel kârları sağlıyorsunuz.

Son yıllarda temizlik tozu (deterjan) kullanımındaki artış da dikkat çekicidir. Sekiz-on yıl önce tek temizlik aracı sabun idi. Çamaşır yıkamada yaygın olarak kil ve kül kullanılırdı. Bugün ise çeşitli şirketlerin ürettiği temizlik tozları küçük kasabalara kadar yayılmıştır. Çiti

temizlik tozu, DEVA Holding'e bağlı Ev İhtiyaç Maddeleri (Evma) A.Ş. ürünüdür. Persil ve Tursil ise Türkiye'de uzunca bir süredir faaliyette bulunan Türkiye Yağ ve Mamulleri A.Ş.'ne (Turyağ) aittir. Bu şirketin ortakları konusuna pek değinilmemiştir. Şirket, uluslararası tekeli sermaye ve yerli tekeli sermayenin bütünleşmesinin iyi bir örneğidir. Hissedarları Yapı ve Kredi Bankası ile Persil Gesellschaft mbH'dir. Diğer bir temizlik tozu İjlan Vim'e de bakalım. Bu tozu Gibbs traş kremi üreten G.ve A. Baker Ltd. Şirketi (merkezi Londra) Türkiye şubesi yapmaktadır.

Şekere bile lisans ödeneceği zor akla gelir. Son zamanlarda her tarafta sık sık reklamı yapılan miss bonbon şekeri her şekercede, bakkalda bulunabilir. Nylon torbasının üstünde hem İngilizce hem Türkçe olarak bu şekerlerin İngiltere'deki Baker Perkins şirketi lisansı ile üretildiği yazılmaktadır. Böylece şekere ödenen paranın bir kısmını Kent Gıda Maddeleri San.ve Tic.A.Ş. bu yabancı şirkete aktarmaktadır.

Hayatın pahalılaşmasının gerçek sorumlularının emperyalizm (uluslararası tekeli sermaye) ve onunla bütünleşmiş yerli tekeli burjuvazi olduğunu, bu küçük azınlığın daha fazla kâr elde etme çabalarının emekçi halkın yaşamını güçleştirdiğini görebiliyoruz. Tekeli sermayenin ürünlerinin değerlerinin çok üstünde tekel kârlarıyla satılması, büyük miktarları bulan lisans, patent ödemeleri kullandığımız bütün malların fiyatını artırmaktadır.

Eskiden radyolar ithal edilirdi, yani yabancı ülkelerde üretilir ve radyo olarak Türkiye'ye gönderilir, Türkiye'deki komprador burjuvazi aracılığıyla pazarlanırdı. Bugün yurdumuzda satılan pekçok radyo "Türk Malı"dır, uluslararası tekeli sermayenin yerli tekeli sermaye ile ortak olarak yaptığı "dumansız, bacasız" montaj fabrikalarının ürünüdür. Yani tüm önemli parçalar tekel fiyatlarıyla emperyalist tekelkellerden satın alınır, aynı tekelkellerin Türkiye'deki yatırımlarında monte edildikten

sonra yeniden büyük kârlar eklenerek piyasaya sürülür. Emperyalist tekel böylece gümrük vergilerinden kurtulmakta, hat ta ülkenin "sanayileşmesine" katkıda bulunduğu gerekçesiyle teşvik görmektedir. Fakat bu "sanayileşme" emekçi halkın daha etkin bir şekilde sömürülmesini amaçlayan, tekeli sermayenin yararına, çarpık, emperyalizmin uzantısı bir sanayileşmedir. Türkiye'de yapılan radyo, televizyon, çamaşır makinesi, buzdolapları hep bu anlamda montaj "sanayinin" ürünüdür.

Türk Philips Tic.A.Ş., Philips radyolarını; Türk Siemens Kablo ve Elektrik San.A.Ş., Siemens ürünlerini yapar. Bu şirketlerin, isimlerinin başına "Türk" kelimesi koyma konusundaki titizlikleri de dikkatinizi çekmiştir. "Türk Siemens" in hissedarları şu kuruluşlardır: Çokuluslu bir Hollanda şirketi olan Siemens ve yerli tekeli sermayeyi temsilen de Koç Holding ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası.

Yurdumuzda satılan ampuller dört markadır: General Electric, Philips, Edison veya Tekfen. Philips ampulleri Türk Philips'in ürünüdür. General Electric ve Edison ampullerini General Electric Türk A.Ş. üretmektedir. Bu şirketin yapısı da azgelişmiş ülkelerde "sanayileşmenin" niteliğini açıkça göstermektedir. Şirketin hissedarları Türkiye İş Bankası, Koç Holding ve uluslararası tekeli sermayeyi temsilen de A.B.D.'nden General Electric Company. General Electric marka ampullerin genel dağıtıcısı ise, bir Koç Holding kuruluşu olan Bekotekniktir. Tekfen ampulleri kullanılırsa "Türk-Alman İşbirliğine" dayanan Tekfen Endüstri ve Tic. A.Ş.'nin ürünleri tüketilir.

Kentlerimizin yollarını otomobiller, otobüs ve kamyonlar dolduruyor. Bunların bir kısmı yabancı marka, bir kısmı "Türk malı" Bundan onbeş yıl önce Türkiye'de motorlu araç üretilmezdi. Bugün Anadolu'nun dört bir yanında Türkiye'de üretilmiş motorlu araç görebiliyoruz. Fakat burada da bir oyun oynanıyor.

Türkiye'de binek arabası Ure-

ten şirketlere bakalım. Otosan Otomobil Fab.A.Ş. Koç Holding'e bağlı bir kuruluştur. Uluslararası teknelci sermayeyi oluşturan şirketlerden biri olan Ford Motor Company'nin ürünlerinin Türkiye'de montajını yapmaktadır. Bu arada piyasaya sürdüğü Anadolu marka otomobilde ise Ford teknolojisi ve buna bağlı olarak da Ford motor ve yedek parçaları kullanılmaktadır. Tofaş Türk Otomobil Fab.A.Ş. ise 1968 yılında kurulmuştur. Şirketin hissedarları merkezi İtalya'da bulunan çokuluslu bir teknel olan International Holding Fiat, Makina Kimya Endüstrisi Kurumu, Koç Holding ve Türkiye TŞ Bankası'dır. üretilen Murat marka binek arabalarında Fiat teknolojisi ve parçaları kullanılmaktadır. Renault marka otomobil üreten OYAK-Renault Otomobil Fab. A.Ş. hissedarları ise Ordu Yardımlaşma Kurumu, Yapı ve Kredi Bankası ve Fransa'da bulunan Regie Nationale des Usines Renault'dur.

Türkiye artık otobüs de ithal etmemektedir. Dünyanın büyük otobüs üreticileri yerli teknelci sermaye ile ortaklaşa olarak montaj "sanayii" yatırımları yapmışlar ve büyük kârlar elde etmişlerdir. Bu büyük kârlar bir taraftan maliyetlerinin çok üstünde teknel fiyatlarıyla ithal edilen motor ve yedek parçalardan, diğer taraftan bu şişirilmiş maliyetlerin bile çok üstünde yapılan satışlardan kaynaklanmaktadır.

MAN otobüslerini ele alalım. Bu marka kamyon ve otobüsleri 1965 yılında kurulan MAN Kamyon ve Otobüs Sanayii A.Ş. üretmektedir. Şirketin sermayesinin üçte biri Almanya'da bulunan Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A.G.'ye aittir. 'Üretimde Alman teknolojisi kullanılmaktadır. Yani uluslararası teknelci sermaye bir taraftan lisans hakkı olarak üretilen her kamyon ve otobüs için belli bir ücret almanın ötesinde şirketin kârından da pay sağlamaktadır. Mercedes-302 otobüslerini ise Türkiye'de Otomarsan Otobüs ve Motorlu Araçlar San. A.Ş. üretmektedir. 1966 yılında kurulmuştur. Şirketin sermayedarlarından olan Daimler-Benz te-

kelinin 160'dan fazla ülkede 150 000 kadar kişinin çalıştığı 3500 kadar üretim birimi vardır. Diğer hissedarlar Kadir Hasoğlu ve Ort.Kol.Ş. ile Mengerler Tic.T.A.Ş.'dir. Şehirlerarası otobüs ulaştırma fiyatları arttığında suçlanması gerekenler, büyük ölçüde bu otobüs tekelleridir.

Ulaştırma maliyetlerini etkileyen diğer bir öge de lastik fiyatlarıdır. Lastik üretimine baktığımızda da, uluslararası teknelci sermaye ve onunla bütünleşmiş yerli teknelci sermayenin oluşturduğu küçük bir azınlığın hakimiyetini görüyoruz. 1950'lerde lastik ihtiyacı ithalat yoluyla karşılanırken, günümüzde lastiği "kendimizin" ürettiği söyleniyor. Şimdi bu "kendimizin" kimler olduğuna bakalım.

Lastik sanayiinde Uç şirket vardır: Goodyear, Türk Pirelli ve Uniroyal.

Goodyear Lastikleri Türk A.Ş. 1962 yılında kurulmuştur. Lastik maliyetinin yüzde 60 kadarı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki The Goodyear Tire and Rubber Company'den ithal edilen hammadde ve yardımcı maddelerden oluşmaktadır. Şirketin hissedarları arasında ise The Goodyear Tire and Rubber Company vardır. Diğer hissedarlar Ordu Yardımlaşma Kurumu, Tatko, Garanti Bankası, Rifat Yalman ve Tayyar Çullu'dur.

Türk Pirelli ise 1960 yılında kurulmuştur. Yabancı hissedar olan çokuluslu Pirelli tekeli hisselerin yüzde 51'ine sahiptir. Diğer ortaklar ise Türkiye TŞ Bankası, Eczacıbaşı Holding'dir.

Uniroyal lastiklerini üreten Uniroyal Endüstri Türk A.Ş. ise merkezi A.B.D.'nde bulunan U.S.Rubber Com. of U.S. ortaklığında ve lisansı ile faaliyette bulunmaktadır. Diğer hissedarlar Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Yapı ve Kredi Bankası ve Vehbi Koç'tur.

Türkiye lastik pazarına üç büyük şirket hakim olunca bu üçünün bir araya gelip lastik fiyatlarını aralarında kararlaştırmalarında hiçbir zorluk yoktur. 450 binden fazla motorlu araç sürekli olarak lastik kullanılmaktadır. Tarlasını sürececek bir köylü işinin geri

kalmaması için bir lastiğe ikibinbeşyüz lira da verir, piyasada bulunamazsa karaborsa dörtbin liraya da alır. Bu şirketler piyasadaki teknel durumlarından yararlanarak lastik fiyatlarını sürekli olarak artırmakta, daha fazla kâr elde etmek için piyasaya sürdükleri lastik miktarını zaman zaman ihtiyacın altında tutmaktadırlar. Bu şirketlerin uluslararası teknelci sermayenin yerli teknelci sermaye ile ortak olarak yatırma gittiği kuruluşlar olduğunu görmüştük. Hammaddeler ve üretim teknolojisi, bağlı olunan çokuluslu tekellerden değerlerinin çok üstünde teknel fiyatlarıyla satın alınır. Böylece teknelci sermaye büyük kârlar elde eder.

Teknelci sermaye ile içice girmemiz bu kadarla da bitmez. Koç Holding'e bağlı Türk Demir Döküm A.Ş. evimizin sobasını yapar. Artık köylerimize bile girmiş olan Coca Cola için İstanbul Meşrubat Sanayii, ABD'nin The Coca Cola Export Corporation'a para öder. Aynı şey, ABD'nin en büyük tekellerinden olan ve Pepsi Cola üreten The Pepsico Corporation için de geçerlidir.

Bira da tüketimi son yıllarda büyük miktarlarda artan içeceklerden biridir. Teknel birasının bulunmamasına karşın, daha pahalı olan Efes Pilsen ve Tuborg biralarını köylerde de bulabilirsiniz, tabii teknel fiyatlarıyla. Bu içecekleri üreten Ege Biracılık ve Malt San. A.Ş. ile Türk Tuborg A.Ş., gazetelere, radyoya, televizyona verdikleri reklamlarda ürünlerinin tüm dünyada tüketildiğini söyleyerek, uluslararası teknelci sermaye ile bütünleştiklerini açıklıyorlar.

Kiracılar evlerin pahalılığından, ev sahipleri ev kiralalarının düşüklüğünden dert yanarlar, iki tarafın da şikayetçi olması halinde hastalığın nedenini başka yerde aramak gereklidir. Kiraların yüksek olmasının ve gittikçe artmasının suçlusu yine teknelci sermayedir. Uluslararası teknelci sermaye ve onunla bütünleşmiş olan yerli teknelci sermaye.

Bina yapımındaki temel hammaddelere bakalım: Önce çimento gerekli. Çimento sanayiindeki yatırımlarda yerli teknelci ser-

mayenin denetimini şu şekilde özetleyebiliriz. Akçimento ve Çimsa Çimento San. ve Tic.'de Akbank'ın, Anadolu Çimentoları ile Nuh Çimento'da Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın, Konya ve İzmir Çimento Fabrikalarında ise İş Bankası'nın hisseleri var. Maliyetin önemli öğelerinden birini oluşturan demir de Ereğli Demir Çelik Fabrikası tarafından üretilmekte veya ithal edilmektedir. Bu şirkette de bir A.B.D. tekeli olan Koppers Associates S.A. ile Türkiye İş Bankası'nın hisseleri vardır. Cam üretiminde ise Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. hemen hemen tekeli niteliğindedir ve şirketin hemen hemen tümü Türkiye tş Bankası'na aittir. Bu şirket ise Paşabahçe Cam San. A.Ş., Çayırova Cam San. A.Ş., Topkapı Şişe San. A.Ş. gibi kuruluşları denetimi altında, bulundurmaktadır. Diğer önemli cam üreticisi olan Güney Cam Fab. A.Ş.'nde Akbank'ın, Anadolu Cam Sanayii'nde ise Yapı ve Kredi Bankası'nın önemli hisseleri vardır. Cam fiyatlarındaki artışların sorumlusu da, görüldüğü gibi, yerli tekeli sermayedir.

Eğer soğuk ve sıcak geçirmediği söylenen ytonglardan kullanılıyorsa, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın önderliğindeki bir grup kapitaliste ve isveç'teki Ytong International şirketine kâr sağlanıyor demektir. Cam elyafı kullanılacaksa, Cam Elyaf Sanayii ve İzocam'ın ürünleri kullanılacaktır. Birincisinin hissedarları arasında Türkiye Şişe ve Cam Fab. A.Ş., Türkiye İş Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası var. İzocam'ın hissedarları ise Koç Holding, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Türkiye Şişe ve Cam Fab. A.Ş. ve yabancı ortak olarak da Linzer Glass-spinnerei. İzocam ayrıca Fransa'daki Saint-Gobain ve A.B.D.'deki Owens Corning şirketlerinin lisanslarını kullanmaktadır.

Evlerde kullanılan boya da uluslararası tekeli sermaye ve bütünleştiği yerli tekeli sermayenin sömürü aracıdır. Türkiye'de dört büyük boya üreticisi vardır: Bayraklı Boya ve Vernik, ÇBS, DYO ve Sadolin Sentetik Boya Fab. ile Marshall Boya San. A.Ş. Bu şirketlerin aralarında anlaşılacak boya fiyat-

larını maliyetlerinin çok üstünde kararlaştırmaları ve böylece tekeli kârları elde etmelerine hiçbir engel yoktur.

Giyim eşyalarında, elbiselerde de aynı sömürüyü ve aynı bağımlılığı görmek mümkün. Eskinin pamuklu ve yünlünün yerini şimdi sentetik elyafından dokunmuş kumaşlar alıyor. Hemen hemen her kumaşta sentetik elyaf var. Türkiye'de ise sentetik elyaf üreten şirketlerden birinde tş Bankası'nın iştiraki var: Polylen Sentetik İplik Fab. A.Ş. Diğer iki şirket ise daha büyük: Sasa Sun'i ve Sentetik İplik Fab. Birincisi Hacı Ömer Sabancı Holding'e bağlı bir işletme ve aynı zamanda Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın da iştiraki var. Sifaş ise uluslararası tekeli sermayenin yerli tekeli sermaye ile bütünleştiği bir işletme. International Finance Corporation, BASF ve Vickers-Zimmer şirketlerinin hisseleri var.

Kumaş üretimine gelince, en büyük kuruluşlardan ikisi olan Bossa ve Bozkurt Mensucat'ın birincisi Akbank'ın, ikincisi ise Koç Holding'indir. Ayrıca Yapı ve Kredi Bankası ile Türkiye İş Bankası'nın da bu alanda önemli yatırımları vardır.

Şimdiye kadarki örneklerden görüldüğü gibi, emperyalistler bütünleştiikleri yerli tekeli burjuvazi ile birlikte emekçi halkı sömürmektedir. Bu sömürde tekeli fiyatları ile satış önemlidir. Bunun kaynağı ise piyasada az sayıdaki şirketin aralarında anlaşarak üretimi kısımları ve fiyatları maliyetlerin çok üstüne artırmalarıdır. Örneğin eğer kalp hastalarının kullanabileceği bir ilaç ancak bir şirket tarafından üretilebiliyorsa, kalp hastaları bu ilaç için şirketin isteyeceği fiyatı ödemek zorundadırlar. Bu ilacın maliyetinin çok düşük olduğunu, fiyatların da düşürülmesi gerektiğini ileri sürerek ilacı satın almamaları edemezler. İşte ilacın gerçek değeri ile bu yüksek fiyat arasındaki farka tekeli kârı diyoruz. Bu kârın kaynağı üretimde bulunan şirketin piyasaya hakim durumda olmasıdır. Emperyalizm döneminde ise hemen bütün alanlarda tekeller egemendir.

Az gelişmiş ülkelerde ise bir taraftan emperyalistler, diğer taraftan emperyalistlerin denetimi ve gözetimi altında gelişmiş yerli tekeli burjuvazi vardır. İkisi arasında bir bütünleşme vardır. Bu bütünleşme sonucu ortaya çıkan tekeller hemen hemen bütün tüketim mallarını denetimleri altında tutarlar. Bunların örneklerini gördük, göreceğiz.

Bu bütünleşme yalnız tüketim malları alanında değildir. Gübre, tarım ilaçları, traktörler, yol yapım araçları, borudan takım tezgahına, şeffaf banttan pile, mukavvadan motora, kolonyadan kağıt mendile, hesap makinasından fotoğraf malzemesine kadar binlerce tüketim malı, yarı-mamul mal ve yatırım malında bu denetimi görmek mümkündür. Bunları görmek için çevremize biraz daha dikkatli bakmamız, şirketlerin reklamlarını dikkatle gözlemlememiz, markalara dikkat etmemiz yeterlidir. O zaman emperyalizmin içimize ne kadar girdiğini, emperyalistlerle yerli tekeli burjuvazinin nasıl bütünleştiğini ve başta işçi sınıfı olmak üzere topraksız ve az topraklı yoksul köylüyü, küçük üreticiyi, esnafı, memuru, zanaatkarı nasıl sömürdüğünü somut olarak görebiliriz, yaşamımızı giderek zorlaştıran pahalılığın ve işsizliğin gerçek yaratıcılarının kimler olduğunu kavrayabiliriz.

Tekeli sermayeyle bu kadar içice geçmemizin, emperyalistler ve emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekeli burjuvazinin oluşturduğu bir azınlığa bu kadar bağımlı olmamızın anlamı nedir? Bunun anlamı, bu azınlığın, kullandığımız bu malların istediği an piyanadan çekilmesini, bulunamamasını sağlayabilecek ve bu yolla da kendisini "kuşatmaya" çabalayan ilerici-demokrat yönetimlerin ya yıkılmasına, ya da kendi denetimi altına girmesine yol açacak güçte olduğudur. Emperyalizmden ayrı ve güçsüz bir yerli tekeli burjuvaziden söz etmek hatalıdır. Yerli tekeli burjuvazi uluslararası tekeli burjuvaziyle bütünleşmiştir, ondan güç alır. Yerli tekeli burjuvaziye karşı yöneltilen her hareket, karşısında tüm ekonomik, ideolojik, politik ve nihayet askeri gücüyle emperyalizmi bulur.